

Briseļē, 5.6.2019.
COM(2019) 541 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI

Komisijas ziņojums Padomei par pastiprinātas uzraudzības misiju Rumānijā 2019. gada 14.–15. martā saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1466/97 11. panta 2. punktu

Šis ziņojums par pastiprinātas uzraudzības misiju Rumānijā tiek nosūtīts Padomei saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1466/97¹ 11. panta 4. punktu. Kā paredzēts Regulas (EK) Nr. 1466/97 11. panta 5. punktā, minētās misijas pagaidu secinājumi iepriekš tika nosūtīti Rumānijas iestādēm, lai tās varētu izteikt komentārus.

**Rumānija – būtiskas novirzes procedūra
Pastiprinātas uzraudzības misija, 2019. gada 14.–15. marts**

Ziņojums

1. Ievads

Rumānijai būtiskas novirzes procedūra tiek piemērota kopš 2017. gada pavasara. Rumānija bija pirmā dalībvalsts, kurai piemērota būtiskas novirzes procedūra (BNP). Pirmā BNP tika sākta 2017. gada pavasarī pēc tam, kad 2016. gadā Rumānijā bija novērota nozīmīga novirze no tās vidēja termiņa budžeta mērķa (VTM), kad strukturālais deficīts palielinājās līdz 2,6 % no IKP (2015. gadā tas bija 0,6 %). Padome 2017. gada 16. jūnijā pieņēma ieteikumu, kurā aicināja Rumāniju 2017. gadā veikt strukturālo korekciju 0,5 % apmērā no IKP, kas ir Stabilitātes un izaugsmes pakta preventīvās daļas uz matricu balstīta prasība “normālos apstākļos”. Padome 2017. gada rudenī secināja, ka Rumānija, reaģējot uz minēto ieteikumu, nav rīkojusies iedarbīgi, jo tās centieni bija vērsti tikai uz to, lai izvairītos no nominālā deficīta atsaucēs vērtības (3 % no IKP) neievērošanas. Padome 2017. gada decembrī pieņēma pārskatīto BNP ieteikumu, kurā aicināja Rumāniju 2018. gadā veikt strukturālo korekciju 0,8 % no IKP. 2018. gada pavasarī Padome atkārtoti secināja, ka Rumānija nav rīkojusies iedarbīgi. Regulā (EK) Nr. 1466/97 nav paredzēts vienas BNP ietvaros pieņemt vēl vienu atkārtotu pārstrādātu ieteikumu. Tāpēc minētā BNP beidzās 2018. gada jūnijā.

Tūlīt pēc tam 2018. gadā tika sākta jauna BNP, kuras pamatā bija 2017. gada būtiskā novirze no korekcijas virzībā uz vidēja termiņa budžeta mērķi. Padome savā 2018. gada 22. jūnija ieteikumā aicināja Rumāniju veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka valdības neto primāro izdevumu nominālais pieaugums 2018. gadā nepārsniedz 3,3 % un 2019. gadā — 5,1 %, kas atbilst gada strukturālajai korekcijai 0,8 % no IKP 2018. un 2019. gadā. Padome 2018. gada 4. decembrī secināja, ka iestādes nav iecerējušas ņemt vērā minēto ieteikumu, jo to centieni bija vērsti tikai uz to, lai izvairītos no nominālā deficīta atsaucēs vērtības (3 % no IKP) neievērošanas. Uz šāda pamata Padome pieņēma pārskatīto ieteikumu, kurā lūdza Rumāniju veikt vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka valdības primāro neto izdevumu nominālais pieaugums 2019. gadā nepārsniedz 4,5 %, kas atbilst strukturālajai korekcijai 1,0 % no IKP 2019. gadā. Rumānijai tika lūgts līdz 2019. gada 15. aprīlim ziņot Padomei par veiktajiem pasākumiem, kas var būt konverģences programmas ietvaros.

¹ Padomes Regula (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu (OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.).

Komisijas novērtējums par Rumānijas ziņojumu tiek publicēts kā daļa no Eiropas pusgada paketes.

Šajā ziņojumā ir izklāstīti Rumānijā 2019. gada 14. un 15. martā notikušās pastiprinātas uzraudzības misijas konstatējumi. Misija tika rīkota, pamatojoties uz Regulas (EK) 1466/97 11. panta 2. punktu. Misijas grupa tikās ar finanšu ministru *Eugen Teodorovici*, Rumānijas Valsts bankas (RVB) pārvaldnieku *Mugur Isărescu* un Rumānijas Fiskālās padomes vadītāju *Ionu Dumitru*, kurus pavadīja attiecīgo iestāžu darbinieki. Tāpat kā iepriekšējās līdzīgās misijās nolūks bija apspriest Rumānijas iestāžu plānotos fiskālos pasākumus, uzsvērt to, ka pastāv fiskāli riski, un iedrošināt ievērot atbilstību BNP ieteikumam. Šā ziņojuma pamatā ir informācija, kas iegūta līdz misijas sākumam un tās laikā.

2. Misijas konstatējumi

2018. gada nominālais deficīts bija aptuveni 3 % no IKP, kas nozīmē, ka tas neatbilda 2018. gada fiskālās konsolidācijas prasībai. Valdības 2018. gada budžeta deficīts bija 2,9 % no IKP naudas izteiksmē, un tas bija nedaudz pieaudzis no 2,8 % no IKP 2017. gadā. Dati par deficītu uzkrājumu izteiksmē, kas ir attiecīgais rādītājs saskaņā ar Stabilitātes un izaugsmes paktu, būtu bijuši pieejami 2019. gada 23. aprīlī. Daži ieņēmumu posteņi, piemēram, superdividendes no valstij piederošiem uzņēmumiem un Savienības fondu kompensācijas (2018. gada beigās) par projektiem, kas īstenoti pirms 2018. gada, uzlaboja 2018. gada naudas ieņēmumus, bet tie, visticamāk, netiks iekļauti 2018. gada uzkrājumos. No otras puses, 2019. gada janvārī PVN atmaksas bija netipiski zemas, kam ir pozitīva ietekme uz 2018. gada ieņēmumiem uzkrājumu izteiksmē (izmantojot naudas datu viena mēneša korekcijas metodi), bet negatīva ietekme uz 2019. gadu. Turklāt starpībai starp iepirkto un piegādāto militāro aprīkojumu būtu jāsamazina 2018. gada izdevumi (uzkrājumu izteiksmē). Šķiet, ka Finanšu ministrija bija pārliecināta, ka 2018. gada budžeta deficīts uzkrājumu izteiksmē būs nedaudz zem 3 % no IKP, bet Fiskālā padome uzsvēra, ka pastāv risks, ka 2018. gada deficīts nedaudz pārsniegs minēto robežu.

Iestādes 2019. gadā plāno veikt ļoti mazu strukturālo korekciju, tādējādi neņemot vērā BNP ieteikumu. Finanšu ministrs apstiprināja, ka valdība negrasās ievērot Padomes 2018. gada 4. decembra ieteikumu. Iestādes turpina koncentrēties uz to, lai saglabātu nominālo deficītu zem 3 % no IKP, kas ir Līgumā noteiktā robeža, tādējādi cenšoties izvairīties no Stabilitātes un izaugsmes pakta korektīvās daļas. Parlaments 2019. gada budžetu un daudzgadu fiskālo stratēģiju pieņēma ar ievērojamu kavēšanos – 2019. gada 14. martā. Budžetā plānots naudas deficīts 2,76 % no IKP, kas ir lielāks nekā valdības sākotnēji piedāvātais 2,55 % deficīts, jo parlaments nolēma palielināt sociālos izdevumus (bērnu pabalstus) bez kompensējošiem pasākumiem. Attiecīgais ar uzkrājumiem saistītā deficīta mērķis ir gandrīz 2,8 % no IKP. Pamatojoties uz valdības aplēsēm misijas laikā, nominālais deficīts ietver 0,1 % strukturālu korekciju salīdzinājumā ar 2018. gadu, kas ir ievērojami mazāka nekā Padomes ieteikumā (1 % no IKP).

Iespējams, ka 2019. gada budžeta mērķis netiks sasniegts. Finanšu ministrs apgalvoja, ka nodokļu administrācija (*ANAF*) drīz paziņos par pasākumiem, kas ir 2019. gada budžeta nodokļu ieņēmumu prognožu pamatā. Saskaņā ar finanšu ministra teikto, valdība izstrādā pasākumus, kas saistīti ar muitas pārbaudēm un transfertcenu noteikšanu ieņēmumu pusē un valdības struktūru mēneša izdevumu pastiprinātu kontroli izdevumu pusē. Misijas grupa atgādināja ministram, ka ziņojumā par veiktajiem pasākumiem, kas jāiesniedz līdz 2019. gada 15. aprīlim, vajadzētu būt sīkai informācijai par plānotajiem pasākumiem un katra pasākuma gaidāmās fiskālās ietekmes kvantifikācijai, tai skaitā par tiem pasākumiem, ar kuriem uzlabo nodokļu saistību izpildi. Saskaņā ar Fiskālo padomi makroekonomiskie pieņēmumi par darba tirgu (darbinieku skaits un bruto algas dinamika privātajā sektorā) ir ļoti optimistiski, un tas nozīmē, ka ieņēmumi no sociālajām iemaksām, iespējams, ir novērtēti pārāk augstu. Turklāt budžetā ir pieņemts, ka ievērojami uzlabosies PVN saistību izpilde; bet šādas uzlabošanās pamatā nav konkrētu pasākumu. Fiskālā padome piebilda, ka izdevumu pusē pensijas un iemaksas ES budžetā, šķiet, ir novērtētas pārāk zemu. No otras puses, budžetā nav iekļauti ne ieņēmumi no jaunā banku aktīvu nodokļa, ne sociālo iemaksu novirzīšana no otrā pensiju līmeņa. Fiskālā padome apgalvo, ka, pieņemot fiskālās un budžeta politikas saglabāšanos, pastāv liels risks, ka tiks sasniegts daudz lielāks deficīts nekā valdība paredzējusi un ka tas būs ievērojami virs Līgumā noteiktās atskaites vērtības 3 % no IKP.

Jaunais pensiju likums attiecībā uz budžeta deficītu 2020. gadā un pēcāk rada nozīmīgu augšupvērstu risku. Finanšu ministrs sacīja, ka valdība no 2020. gada plāno veikt fiskālu korekciju. Daudzgaļu fiskālajā stratēģijā, kas pievienota 2019. gada budžetam, 2020. gadā plānots nominālais deficīts 2,3 % no IKP un 2021. gadā — 2,0 % no IKP. Tomēr Fiskālā padome apšaubīja 2018. gada beigās pieņemtā pensiju likuma fiskālo ietekmi. Minētais likums palielina pensijas punktu (galvenais pensiju indeksācijas parametrs) par 15 % 2019. gada septembrī un par 40 % 2020. gada septembrī. Likumā no 2021. gada arī palielināti citi pensiju parametri. Tāpēc Fiskālā padome prognozē, ka nominālais deficīts 2020. gadā pieaugs līdz aptuveni 4 % no IKP un 2021. gadā — virs 5 % no IKP. Komisija ir paudusi līdzīgas prognozes, un tās ievērojami atšķiras no Finanšu ministrijas mērķiem par fiskālo korekciju minētajos gados.

Iestādes šobrīd izstrādā izmaiņas saistībā ar banku aktīvu jauno nodokli. 2018. gada decembra beigās valdība pieņēma ārkārtas rīkojumu (*GEO 114/2018*), kurā bija vairāki fiskālie pasākumi, ieskaitot banku aktīvu nodokli, nozīmīgas izmaiņas otrajā pensiju līmenī un nodokļi enerģētikas un telesakaru uzņēmumiem. Jauno banku aktīvu nodokli (ko valdība sauc par “mantkārbas nodokli”) iekasē par kopējiem aktīviem, un tas ir saistīts ar starpbanku procentu likmes (*ROBOR*) līmeni. Misija izteica raizes par to, ka nodoklis var mazināt finansiālo stabilitāti, mazināt starpniecību banku sektorā un netieši ietekmēt ierasto monetārās politikas sekmīgo darbību. Finanšu ministrs informēja misiju, ka pēc pārrunām ar ieinteresētajām personām banku aktīvu nodoklis līdz marta beigām tiks pārskatīts. *NBR* izprata Komisijas raizes par banku aktīvu nodokli un apstiprināja, ka nodoklis varētu tikt mainīts, mazinot tā negatīvo ietekmi.

Valdība varētu izmainīt nesēn pieņemtos pasākumus, kas vājina pensiju otro līmeni. Pamatojoties uz 2008. gadā ieviestu sistēmisku reformu, daļa no sociālā nodrošinājuma iemaksām tiek novirzītas atsevišķu kontu finansēšanai (konkrēta iemaksu shēma) privāti pārvaldītos pensiju fondos (otrais pensijas līmenis). Iemaksas otrajā pensiju līmenī, kas saskaņā ar sākotnējo reformu līdz 2016. gadam bija pakāpeniski jāpalielina līdz 6 % no bruto algas, 2017. gadā bija tikai 5,1 %, un 2018. gadā tās ir samazinātas līdz 3,75 %. Ar Rīkojumu 114/2018 tika ieviestas papildu izmaiņas, kam bija plašāka ietekme. Otrais pensiju līmenis kļuva neobligāts, un darba ņēmējiem tagad ir iespēja atteikties no tā pēc tam, kad iemaksas otrajā līmenī veiktas piecus gadus, un pārvest iemaksas uz pirmo pensiju līmeni. Uzņēmumi celtniecības nozarē var atbrīvot darba ņēmējus no maksāšanas otrajā pensiju līmenī. Rīkojums arī ievērojami palielināja pensiju fondu pārvaldības uzņēmumu minimālā kapitāla prasības, nosakot, ka tam jābūt ievērojami augstākam nekā citās dalībvalstīs, un samazināja administratīvo maksu par bruto iemaksām. Minētās izmaiņas padara pensiju fondu pārvaldības uzņēmumu darbības vidi ievērojami neprognozējamāku un negatīvi ietekmē finansiālos rezultātus. Visi septiņi Rumānijā esošie pārvaldības uzņēmumi ir paziņojuši, ka apsver iespēju atstāt tirgu. Misijas laikā finanšu ministrs sacīja, ka valdība šobrīd diskutē ar ieinteresētajām personām un ka jaunās maksas un kapitāla prasības var tikt grozītas. Misija uzsvēra, cik svarīga ir politikas veidošanas prognozējamība.

Valdība īsteno Valsts attīstības un investīciju fonda (FSDI) izveides plānu. 2019. gada 8. martā valdība pieņēma lēmumu par *FSDI* izveidi. *FSDI* glabās skaidru naudu un aktīvus dažos no Rumānijas ienesīgākajiem valstij piederošajiem uzņēmumiem (VU), un tā mērķis ir radīt ienākumus, kas palīdz finansēt iekšzemes investīcijas. Misija atkārtoti pauda Komisijas bažas par *FSDI*. Minētās bažas ir šādas: (i) tas, cik lielā mērā *FSDI* un VU tiks piemēroti korporatīvās pārvaldības noteikumi, (ii) skaidras investīciju stratēģijas neesība un (iii) valsts budžetam radītais risks. Misija atgādināja, ka tad, ja *FSDI* tiek klasificēts ārpus vispārējās valdības sektora, vispārējās valdības budžets samazinātos no VU zaudēto dividenžu dēļ, kuras tiktu novirzītas *FSDI* (aptuveni 0,4–0,5 % no IKP gadā). Ministrs paskaidroja, ka *FSDI* netiks izveidots ātrāk kā 2019. gada vidū un ka zaudētās dividendes 2019. gada budžetu ietekmētu daļēji.